

komentirane plošče in zbirke ljudske glasbene kulture.

Čudno, pri nas pa ni posluha za to dejavnost! Ob kakšni knjigi ali še raje plošči, ki sem in tja vendarle izide, tehnično-organizacijskih težav v založniških hišah ni konca. Menda ni pravega povpraševanja po takšni glasbi, tržišče se za te stvari ni zanima, pa začuda vsaka (redka!) izdaja poide že takoj po izidu. Pri tistih, ki se s to znanostjo in takšno kulturo ukvarjamo je dovolj dobre volje in nabrano gradivo kar kliče po objavi. Pa vendar...

Zgleda, da gre ob že omenjenih napakah v glavah nekaterih odločujočih morda še za igro kulturne politike, torej politike močnejšega, ki obliku-

je okus širšega občinstva s stalnim raztresanjem vsemogočega kiča, avtorjev narodnozabavne glasbe in plehkosti njihovih posnemovalcev. Komerzialni vidik take politike je več kot očitni. Hkrati pa smo priče nostalgicnim izlivom in tolčenju platí zvona ob izidu redkih publikacij, ob radijskih in televizijskih oddajah ali javnih predstavitev ljudske glasbe.

Očitno je vmes res železna zavesa, pa ne samo tista, ki loči Vzhod od Zahoda, ampak neka druga, za katero se motovili smo mi sami. Prenekateri se celo z glavami zaletavajo vanjo. Trda je, ta zavesa, pa še zveni nekam pridušeno. Samo pritrkavati nanjo, je, kakor kaže, res naša slovenska posebnost.

Igor Cvetko

A NOTE AT THE VISIT TO MUSICOLOGICAL INSTITUTE IN BUDAPEST

Hungarian ethnomusicology has had a rich tradition ever since the so-called Béla Bartók school when a collection and a folk music archives, among the richest in the world, began to originate. The Musicological Institute of today has succeeded the Béla Bartók Archives and the Folk Music Archives. Its employers are engaged in systematical collecting, conservatorial and research work. The Studio of Audiovisual Documentation and Sound Archives functions extremely well, too. The level of ethnomusicological work and conservation of musical heritage in Budapest are enviably high and should be taken an example from.

SREČANJE Z MIRO OMERZEL-TERLEP

Pozabljene vrednote ljudske glasbe

ANKA NOVAK

Zadnje dni leta 1985 so na filozofski fakulteti pripravili glasbeni večer in pogovor z etnomuzikologinjo Miro Omerzel-Terlep. Ob tej priložnosti je avtorica predstavila novo ploščo Slovenske ljudske pesmi 2, ki jo je posnela z zakoncem Matijem in pevko Bogdano Herman. Terlepova sta srečanje praznično uvedla z novoletno kolednico, ki sta jo zaigrala s preprostimi ljudskimi glasbili.

Mira je razen z vsebino nove plošče tudi v živo seznanila strokovno srenjo (menda prvič!) zlasti s svojimi pogledi in načinom etnomuzikološkega dela, za katerega se je odločila. Vendar je tudi ta del njene komunikacije z navzočimi izžareval vso predanost eni sami veliki ljubezni, ljudski glasbi, in nemu samemu velikemu cilju, prilikati spet v življenje zvočne in glasbene zaklade naše preteklosti in jih vtakati v kulturna prizadevanja naše

sodobnosti. Kot kustos raziskovalec, ki odkriva in hrani dragoceno kulturno izročilo preteklosti, kot umetnik, ki to izročilo oživlja in ga v sprejemljivi obliki sporoča svoji okolici — človeku druge polovice 20. stol., in kot pedagog, ki mu ni žal ne časa ne naporov, ko krči zarasel gozd in pripravlja novo ledino v zavesti sodobnega človeka, da bo mogel to kulturno bogastvo spet občutiti kot del svoje lastnine, svoje biti: v takšni trojni vlogi se slovenski kulturni javnosti predstavlja muzikologinja Mira Omerzel-Terlep in njen mož Matija.

Čas po drugi svetovni vojni je z ostrimi socialnimi in duhovnimi spremembami, s skokovitim razvojem gospodarstva in množične kulture, ki je z radijem in nato s televizijo prodrla v zadnjo slovensko vas, pretrgal organsko živo kontinuiteto domačega glasbenega izročila ali pa ga odrinil

na skrajno obrobje zanimanja. Mlada študenta glasbe — Matija je študiral flavto, Mira klasično kitaro — je prevzela lepota odmaknjene ljudske glasbe. Njen čar je v Miri zbudil željo, da bi ljudsko kulturo spoznala v kompleksnejši podobi. Odločila se je za študij etnologije in muzikologije. Potem se je napolnila za samostojno pot svobodno raziskovalke in umetnice. Matija ji je bil vseskozi najmočnejša opora. Pred slabim desetletjem sta že opozorila nase s prvimi samostojnimi nastopi, na katerih sta med drugim presenetila z vrsto preprostih starih glasbil, ki sta jih zbrala po poteh Slovenije, ob tem pa iskala in našla godce in pevce, ki so jima razkrivali bogastvo slovenske glasbene ustvarjalnosti. Ob spoznanju, da bo v poplavi narodnozabavne glasbe, ki se je že globoko zasedla v zavest ljudi, potrebno biti težak boj (ti besedi Mira večkrat uporablja — očitno sta pomembni v njeni delovni praksi), sta se odločila, da namenita več moči tudi vzgojnemu delu. Odkrite pozabljene vrednote ljudske glasbe je treba najprej vcepiti mladim; to je bilo njuno vodilo. Osebnosti vezi z nekaterimi glasbenimi pedagogi so jima sprva počasi, a vztrajno odpirale vrata za srečanje z mladimi šolarji različnih stopenj in cicibani po vrtcih. Trideset takšnih srečanj imata doslej že za sabo v raznih krajih Slovenije in v zamejstvu, tem pa se pridružuje še okrog 100 srečanj z nastopi, na katerih sta svoje delo predstavila starejšemu občinstvu. Njuni nastopi obsegajo široko zasnovan program. Običajno najprej predstavita vrsto glasbila glede na prostor in čas, kjer so ga uporabljali, glasbeno funkcijo in glasbeni program. S plemenito in nevsiljivo vztrajnostjo sta dosegla že občutne premike pri glasbeni vzgoji, tudi med cicibani v vrtcih, kar jima daje še posebno zadovoljstvo. V tem vidita odprto pot oživiljenemu glasbenemu izročilu. Na srečanju na filozofski fakulteti se je razvila živahna razprava — zlasti med avtorjema in sodelavci

Sekcije za glasbeno narodopisje. Terlepova imata svoj pogled in svojo metodologijo ohranjanja ljudskega glasbenega izročila. Skupno s sodelavci Sekcije jima je strogo znanstveno zapisovanje gradiva. Slednji zagovarjajo mnenje, da je ljudska glasba lahko le interpretacija originalnih terenskih zapisov, kar je za znanstveno ustanovo povsem razumljivo. Mira Omerzel-Terlep, ki jo, kakor pravi, glasbeni eros žene, da bi ljudsko izročilo, ki ga je skoraj iztrgala rokam smrti, zasejala nazaj v življenje, se je odločila za drugačno pot.

»Živela sva v dvomih. Po drugi vojni so citre izgubile svoje mesto v ljudski glasbi. Toda bile so nepogrešljive spremljevalke, na primer baladnih pesmi. Godci pa so nama zginjali dobesedno spod rok. Pevke, večinoma starejše žene, ki so nam pesmi pele, tudi niso bile več glasovno neoporečne interpretke (stari brezbarvni glasovi). Tako sva se odločila za rekonstrukcijo zapisanega glasbenega izročila ob spremljavi instrumenta in zvestobi melodiji, pevski del glasbenega kompleta pa zaupala pevki Bogdani Herman.« Tako nekako je Mira pojasnila koncept dela in dodala, da je treba njeno interpretacijo razumeti samo kot člen v interpretaciji izvorne glasbe, saj ji je že v preteklosti vsak vaški godec ali pevec v odenkih navdihnil nekaj povsem osebnega.

Način dela, ki ga na področju ljudske glasbe uveljavljata Terlepova, bi lahko še nazorneje pojasnili s konservatorskimi postopki na spomenikih ljudskega stavbarstva, kjer je treba marsikaj šele odkriti (npr. freske pod ometom), obnoviti, osvežiti, če želimo izluščiti iz stavbe vse njene kvalitete, s katerimi hočemo živeti in jih izročiti zanamcem. V konservatorski praksi so taki postopki samoumevni, potrebni in so strokovno priznane sestavine v procesu ohranjanja stavbnega ali umetniškega spomenika. Tudi ljudska glasba iz konservatorske delavnice Terlep je spomenik, umetniško živ spomenik.

Anka Novak
AN ENCOUNTER WITH MIRA OMERZEL-TERLEP. FORGOTTEN VALUES
OF FOLK MUSIC.

The article wishes to present ethnomusicological, pedagogical and artistic work of Mira Omerzel-Terlep and Matija Terlep who wish to call our attention to rich Slovene heritage through all of these three ways of their work. Their artistic and conservatorial endeavours have so far resulted in numerous concerts, lectures and in two LP records entitled Slovene Folk Music 1 and 2.